

Ermita del Conjurador (Banyeres de Mariola)

Josep Pascual Beneyto i Mª Ángeles Calabuig Alcantara

Publicación digital

Actuaciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2003

Editores

Fernando E. Tendaro Fernández, Araceli Guardiola Martínez y Antonio Pérez García
Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados
en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2004

Depósito legal: A-789-2004

ISBN: 84-688-8047-7

Nom de la intervenció:	Ermita del Conjurador
Municipi:	Banyeres de Mariola
Comarca:	L'Alcoià
Directors:	Josep Pascual Beneyto i M ^a Ángeles Calabuig Alcantara
Equip tècnic:	—
Autors del article:	Josep Pascual Beneyto i M ^a Ángeles Calabuig Alcantara
Promotor:	Ajuntament de Banyeres de Mariola
Autorització:	2002/0686-A
Data de l'actuació:	31/01/2003 – 21/02/2003
Coordenades localització:	30S703726E/4288032N
Període cultural:	Medieval
Material dipositat:	Museu Arqueològic Municipal Torre Font Bona
Tipus d'intervenció:	Excavació arqueològica

DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ

Com indicàrem en la sol·licitud d'excavació, el que resta del que suposem era l'ermita del Conjurador són dos murs, una possible estructura més o menys quadrada o rectangular, del que seria l'antiga ermita.

Ens proposàvem netejar tot l'espai que envolta les estructures, per veure si quedaven d'altres; es tracta d'un espai d'uns 100 m². Per poder realitzar este treball, també vam considerar necessari obrir el carrer superior (baix mateix del castell, carrer del Castell). Deixant en principi a banda l'àrea immediata que envolta els murs de l'ermita.

Estos treballs els efectuaren amb una màquina excavadora mixta; pensàvem passar a treball manual en el moment que fora necessari (per la morfologia i interès del sediment). El primer que es va fer va ser tombar el mur de contenció i obrir un poc el carrer, deixant a la vista en eixe moment un important tall, farcit de tot tipus de deixalles contemporànies.

La neteja de tot este espai, ens va aportar la següent informació: esta zona fins el segle XX era un terreny de penyes molt abruptes que va ser terraplenat; este terraplenat es realitzà en la seua major part quan s'urbanitzà la zona i es fa

el carrer, durant la dècada dels 60. Més tard, els enderrocs del procés de restauració del castell de la dècada dels 70 i 80, foren també abocats en la part sud i sud-oest de la parcel·la. Tot aquest treball fins deixar tot el terreny net, penya viva, fou realitzat a màquina menys l'última feina de neteja de la superfície. El material recollit era tot tipus de vidres, llaunes de conserva, ceràmica contemporània, fragments d'uralita, entre altres.

Este treball efectuat en tot l'espai que envolta les estructures va ser aclaridor, junt a la recuperació de material gràfic (una fotografia de finals del segle XIX).

El que teníem que fer a partir d'aquest moment era, per una banda, netejar i excavar la zona interior de les estructures (allò que suposàvem que era l'interior de l'ermita) i obrir el carrer de damunt, per si localitzàvem murs que acabàrem donant-nos l'estructura completa de l'ermita.

El primer que vam fer va ser obrir el carrer de dalt (que com ja hem dit, havíem obert de manera parcial cap al sud). Retiràrem el mur de contenció del carrer, tal com havíem fet anteriorment, i ens quedà un tall molt aclaridor. Es tracta d'una secció d'uns 2 m, amb una successió d'UU. EE., totes de cronologia contemporània, concretament totes de la dècada dels 60, quan es va urbanitzar la zona i es va fer el carrer. Per açò es va fer necessari construir un mur de contenció i reomplir el terreny prèviament a posar quitrà. Totes estes UU. EE., que s'observem amb molta facilitat, són intencionals i estan dipositades antròpicament de manera ràpida. Considerem que en este treball no és significatiu donar més informació, fent una descripció una a una, per esta raó farem una descripció conjunta i general. Estan formades pels més diversos materials, des de graves preparatòries d'enquitranat, passant per tot tipus de restes, carbons, ceràmiques, llaunes, vidres (ampolles de Coca-Cola, de cafè licor...), fragments d'uralita, teules, rajoles, etc. Junt a molta fracció, majoritàriament blocs i còdols.

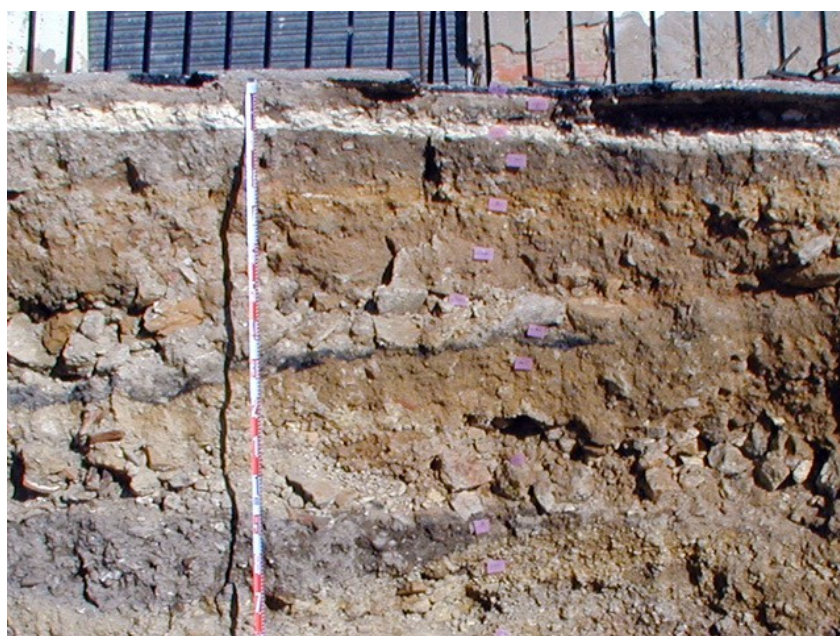
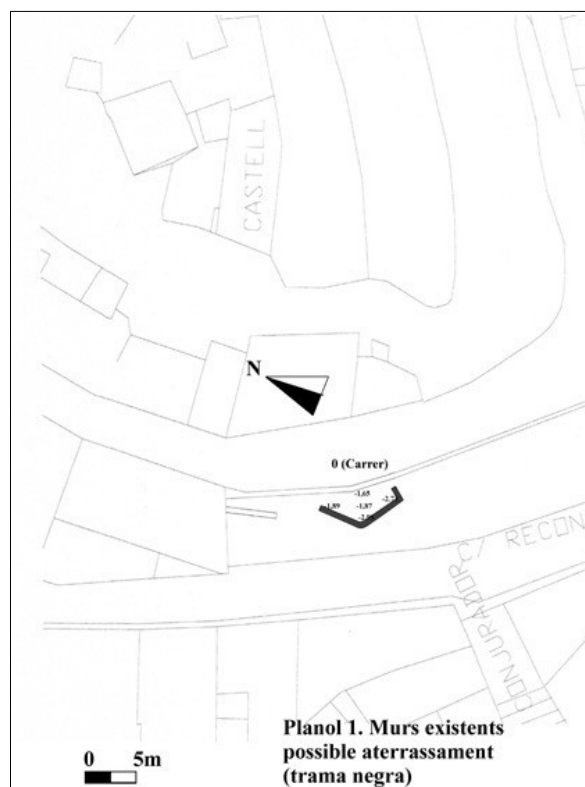
El tall descrit descansava sobre la roca mare, suposant que si havia hagut algun tipus d'estructura tot havia estat arrasat (com ja afirmàvem en la sol·licitud d'excavació, l'ermita estava arrasada a finals de la dècada dels 30).

El que ara ens quedava fer era netejar i excavar en cura el sediment que restava entre els murs. Pensàvem que, almenys en esta zona, podríem localitzar, si més no, alguna resta material interessant (o aclaridora), i perquè no alguna estructura (com, per exemple, algun petit fragment de paviment) o algun mur interior. Amb dos obrers efectuarem una primera neteja abans de

fotografiar l'espai; després començarem a excavar i identificarem una UE, la 2001, de sediment poc compacte, amb arrels, de color marró obscur, majoritàriament arenós, amb algunes graves, còdols i alguns blocs. Amb alguns materials de cronologia contemporània, majoritàriament teules, vidres, alguns restes de paper d'alumini, llaunes, restes de rajola i d'uralita i alguns carbons. Esta UE ocupava tot l'espai entre els murs, essent menys potent cap al tall est (antic mur de contenció), on les penyes (com ja havíem afirmat) són més superficials; en canvi, cap als murs (conservats) oest i nord-oest existeix major potència, ja que el pendent s'accentua significativament. Així, mentre que a la zona est (contigua a l'antic mur de contenció) pràcticament no quedava res de sediment i trobarem la penya al retirar uns 16 cm d'enderrocs, a la part arribada als murs de la suposada ermita del Conjurador esta UE 2001 tenia gran potència, arribant junt al mur quasi 1,30 m. Junt als murs ens aparegueren ceràmiques medievals cristianes, ceràmiques de Manises decorades en blau, ceràmiques verd-morat i alguna amb línies en manganès, en una UE 2002, de terres marrons obscures, escassa fracció i compactació superior a la UE 2001. Aquesta es trobava tan sols en la petita faixa entre la roca mare i el mur (on trobem cotes inferiors, amb una potència que no superava mai els 25 cm). Aquestes ceràmiques són possiblement de finals del segle XIV-XV.

La manca quasi absoluta de materials ens fa deixar poc clares les coses. De tota manera, creiem que no es pot afirmar que els murs ara conservats siguin els antics murs de l'ermita del Conjurador. La planta que s'observa en la foto de finals del segle XIX no coincideix en la seua morfologia amb la que nosaltres podem veure en l'actualitat. Per açò ens inclinem a pensar que els murs que nosaltres veiem són d'una plataforma que es va construir, degut a l'orografia tan abrupta de la zona, per a construir damunt la ermita. Ens hem permés incloure en la planta la possible, sempre hipotètica, localització de l'ermita.

A finals del segle XIX la veiem encara en peu. No sabem les reformes que va poder patir des del seu incert origen, però el que sabem per testimonis es que a principis del segle XX estava ja en ruïnes i que durant la dècada dels 30 seria arrasada en la seua totalitat (no sabem per quina raó). Després, durant els anys 60 es va obrir el carrer i es va reomplir d'enderrocs tota l'àrea. Els materials recuperats i l'estratigrafia impossibiliten poder datar, ni la plataforma, però si fem referència dels pocs materials recuperats, quasi en la base dels murs, ceràmiques medievals cristianes, finals segle XIV-XV, l'única cosa que podem dir es que possiblement aquesta plataforma fou construïda a finals del segle XIV o en el XV; així, l'ermita ha de ser immediatament posterior.

Estratigrafia

Alçària dels murs

Murs conservats